Cursus Jesaja

(17) Jesaja 54-57

Driebergen, 6 maart 2018

Willem J. Ouweneel

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54-57

Jesaja 54-57

Herstel van Sion; uitnodiging tot het heil (ook voor de vreemden), ‘wee!’ over de goddelozen

Onderverdeeld:

I. Jes 54-55 (1e les)

II. Jes 56-57 (2e les)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:1-3

Vs1 na de Knecht (mnl.) nu de resultaten van diens werk voor Sion (vrl.): het ontvolkte Sion (= 'onvruchtbare vrouw') zal weer vele 'kinderen' hebben (vgl. 49:14-21)

'De gehuwde': het vroegere Sion? de steden v.d. volken?

Toepassing op heden (niet 'vervulling'!): Gl 4:27

Vs2 de stad moet worden uitgebreid (als een 'tent')

Vs3 naburige volken worden onderworpen, de verwoeste steden van Juda worden weer bevolkt

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:4v

Vs4 laat het verleden je niet meer beschaamd maken: nl. je ‘jeugd’ (= tijd in Egypte? woestijnreis [Jr 2:2]? ‘huwelijk’ = 1e-tempelperiode?) & je ‘weduwschap’ = tijd van de Babylonische ballingschap (Jr 51:5)

Vs5 God is Maker (= ‘Vader’, 64:8) én Echtgenoot van zijn volk (vgl. ook 50:1)

Hij is Losser (*goël*) van Israël én de God van de hele aarde (Jz 3:11), dus machtig om te lossen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:6

Vs6 dubbelbeeld: Israël is

- ‘weduwe’ (vs4, Man gestorven)
- ‘verlatene’ (vs6, Man stuurde haar weg)

Ondanks tijdelijke verwijdering kan de ‘vrouw van de jeugd’ niet vergeten worden (Jr 2:2! Ez 16:60)

Vgl. Ml 2:14 toepassing op het huwelijk: blijf trouw aan je huwelijksverbond! (vgl. tegenwoordige christelijke houding t.o. echtscheiding!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:7v

Vs7 én 8 parallel: klein/kort > groot/lang: Gods toorn duurt kort (hier: 70 jaar; vgl. Ps 30:6), zijn liefde lang (eeuwig): de *goël* wordt niet slechts gedreven door wetsplicht (Dt 25:5-10), maar door *rachamim* & *chèsed*

Vgl. Js 40:2; 49:14-16; Kl 5:20; NT: 2Ko 4:17

Het herstel van Israël als bruid/vrouw van God: Js 54 – Ez 16 – Hs 2 (typologisch: Hooglied)

Niet verwarren met de bruid van het Lam (Op 19!)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:9-12

Vs9 kern: Gods verbondstrouw; eerst vergeleken met verbond van Noach (Gn 8-9): eeuwig geldende beloften van trouw aan Israël (Rm 11:29)

Vs10 verbond met Israël: *b'rit sjalômi*, lett. 'verbond van mijn vrede' (vgl. Nm 25:12; Ez 34:25; 37:26): nog vaster dan de bergen & heuvels!

Vs11v het ellendige Sion wordt fraai herbouwd (hier stad, vs1,4-6 & 61:10 vrouw) (vgl. Op 17v. < > 21:18-20)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:13v

Vs13a het nieuwe Israël: ‘door de Here geleerd’ (Jh 6:45 > discipelen van Jesjoea; vgl. Messias zelf, Js 50:4; toekomstige generatie: Ps 22:31v; 78:4; Jr 31:34)

Vs13b ‘de *sjalôm* van uw kinderen = groot’ (Ps 119:165)

Vs14a de grondslag van Sion: *ts’daqah* (1:26v; 9:7; 16:5; 32:1 Messias! 33:5)

Vs14b eeuwige bescherming van de stad: geen vrees meer voor een bedreigende vijand

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:15v

Vs15 als ze je aanvallen/tegen je samenscholen, komt dat niet van Mij: Ik zal ze over jou ten val laten komen (contrast: 10:5-12; Am 3:6b)

Vs16 nadere uitwerking van vs15: het schepsel kan zijn wapens tegen Gods volk opheffen *naar* zijn wil (Gods 'roede', 10:5) of *tegen* zijn wil (maar God is machtiger dan zijn schepsel)

Verschil tussen Gods *wil* en Gods *toelating*

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 54:17

Vs17 De ‘knechten des Heren’ (vgl. dé Knecht, 52:13; 53:11) zijn veilig tegen alle niet door God gewilde aanvallen

Ten diepste vervuld in het Messiaanse rijk (want denk bijv aan de Romeinse periode die nog zou komen!)

Vgl. 52:9v; 53:12; 54:17; 55:11v; 56:7; 57:13 – alsof er geen afstand is tussen de terugkeer uit Babel & het Messiaanse rijk

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 55:1

Vs1 *Nieuw begin:* uitnodiging tot het Messiaanse heil: voor hen die ‘dorsten’ naar God/het heil (vgl. 41:17; 44:3; zie ook Sp 9:1-6 wijsheid; Mt 22:4 koning)

Wateren: Woord & Geest (Jh 3:5; 4:14; 7:38; Op 21:6; 22:17; water [reinigt én] verkwikt)

‘Kopen’ = zich voedsel/drank verschaffen (hier gratis, maar wel moeite ervoor doen)

‘Wijn & melk’: Gods Woord geeft vreugde én voeding

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 55:2v

Vs2a contrast: een hunkeren naar wat níét kan voeden & verzadigen, maar wel geld kost

Vs2b luister liever naar de Here, die het goede biedt!

Vs3 alleen bij Hem is het echte leven, ja, het 'eeuwig verbond' (vgl. 24:5; 61:8; Jr 32:40; 50:5; Ez 16:60; 37:26; Hb 13:20); dit verbond behelst:

chasdé David: hier 'Gods liefdevolle/trouwe verbondsbeloften aan David' (2 Sm 7:8-16; vgl. Hd 13:34)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 55:4-6

Vs4 ‘hem’ = David (vs3b) = de Messias! (a) getuige (namens God) t.o. de naties, (b) vorst (*nagid*, 2Sm 7:8) & gebieder van de naties > Messiaanse rijk

Vs5 ook (nu nog onbekende) heidenen zullen deel krijgen aan ‘uw’ (Israëls) heil (2:1-5; 60:1-14; Zc 8:23) omwille van de Here, die Israël verheerlijkt heeft

Vs6 tot Israël (in Babel): ‘Zoekt de Here’ (vgl. 9:12; Dt 4:29; Ps 9:11; 34:11; Am 5:4,6) *zolang het nog kan* (‘genadetijd’)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 55:7-9

Vs7 terugkeer uit Babel kan niet zonder terugkeer tot de Here *& eigen denken opgeven* (kenmerk van bekering)

Vs8v eigen gedachten onderwerpen aan Gods zoveel hogere gedachten (hier: Juda in Babel, maar toepassing van het principe veel breder: Gods raad past niet in onze menselijke denkschema's, 40:14,28)

NT: Rm 11:34; 12:2 vernieuwing van het denken: van aards naar hemels, van menselijk naar goddelijk: het 'denken van Christus' (1Ko 2:14-16) ontvangen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 55:10-13

Vs10v zoals het in de natuur gaat (regen, sneeuw, eeuwige kringloop, vgl. Pr 1:5-7), zo zeker zal Gods woord (over terugkeer & heil) in vervulling gaan: het zal met vrucht tot God 'terugkeren', d.i. Gods raad volbrengen: God doet wat Hij belooft

Vs12v zo thans: terugkeer uit Babel > loopt uit op het Messiaanse vrederijk: hele natuur juicht, rijke plantengroei (rabbi's: goddelozen vervangen door rechtvaardigen) > gedenkteken voor de Here

Einde 1e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 56:1-3

Vs1-3 Gods loon (nl. Messiaanse rijk!) voor allen (Israël, proselieten; zelfs ‘ontmanden’, contrast met Dt 23:1-8) die Gods Torah houden: recht doen & sabbat houden (verschillend, maar horen bij elkaar: vgl. 1:13; 58:13)

Sabbat hét ‘teken’ van het Sinaïtisch verbond (Ex 31:13; Ez 20:12,20; vgl. regenboog, besnijdenis)

N.B. sabbat is de rustdag voor de hele aarde tijdens het Messiaanse vrederijk (vgl. Gn 2:2) (vgl. zondag)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 56:4-6

Vs4-7 heidenen zullen zich massaal aansluiten & deel krijgen aan de zegeningen van het Messiaanse rijk (vgl. 2:2-4; 25:6v; 52:15; 55:5; 66:18)

Vs4v ontmande = ‘dorre boom’, want kan geen kinderen verwekken in wie zijn naam voortleeft > gedenkteken & naam in Gods huis beter dan kinderen

Vs6 proselieten: (a) dienen, (b) liefhebben, (c) sabbat onderhouden, (d) Gods verbond bewaren

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 56:7v

Vs7 zie 2:2v; Mi 4:1v; Hg 2:10; Op 7:15: alle volken zullen optrekken naar de tempel in Jeruzalem

Tempel in vrederijk (mét offerdienst): Ez 40-44; Zc 6:12v

‘Bedehuis voor alle volken’: Mt 21:13 (gezegd van de letterlijke tempel!)

Hoop van Salomo: 1Kn 8:41-43 (vgl. de kamerling: Hd 8)

Vs8 God zal aan het terugkerende Israël vele gelovigen uit de volken toevoegen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Uitleg < > toepassing

Vervangingstheologie: dit alles vervuld in de Gemeente van Joden & heidenen (= tempel = Sion)

Letterlijke uitleg: dit alles kan inderdaad *toegepast* worden op de Gemeente, maar wordt *letterlijk vervuld* in het Messiaanse rijk

(De mogelijkheid van *toepassing* bewijst niet dat dit 'dus' ook de feitelijke uitleg is)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 56:9

56:9–57:13 *Nieuw thema:* de goddeloze leiders van Israël (uit de tijd van vóór de ballingschap!?)

N.B. volgens moderne uitleggers is Js 56(:9?)-66 het werk van een onbekende Trito-Jesaja (= 'Derde Jesaja'), die (lang) *ná* de terugkeer uit de Babylonische ballingschap de nieuw ontstane (zwakke) toestand onder Israël beschrijft

(Js 1-39 Jesaja, 40-55 Deutero-Jesaja, 56-66 Trito-Jesaja)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 56:9-12

Vs9 cynische oproep aan de wilde dieren om de weerloze schapen te komen opeten (vgl. Jr 12:9; Ez 34:8)

Vs10 de ‘wachters’ (leiders) zijn blind, dom; machteloze, slapende honden…

Vs11 …vraatzuchtig, zelfzuchtig, valse herders (wisseling van beeld: honden > herders), ieder gaat zijn eigen weg (vgl. 53:6)

Vs12 denkbeeldig citaat van één van hen (vgl. 22:13)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:1v

Vs1 de *tsaddiq* en de *an'sjé-chèsed* ('mannen van vroomheid') lijden onder het wanbestuur van de leiders; niemand bekommert zich om de godvruchtigen

Vs2 cynisch: de vromen rusten in 'vrede' op hun *doods*-bedden c.q. in hun graven (vgl. Ez 32:25)

'Vrede' hier geen aanwijzing voor het hiernamaals! (past niet in OT, ondanks bijv. Gn 49:18; Ps 73:23v); zie eerder Jb 3:13, rust van de dood

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:3v

Vs3-13 de goddelozen (in contrast met de vromen van vs1v): plegen alle denkbare ongerechtigheden:

- toverij: 1e & 2e gebod
- immoraliteit: 7e gebod
- grootspraak: 3e gebod
- leugen: 9e gebod
- moord: 6e gebod
- afgodenoffers: 1e & 2e gebod

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:5-8

Vs5-9 beschrijving van de gruwelpraktijken in Israël

(a) vs5a afgodische ontucht (vgl. Jr 2:20; 3:6,13; 17:2)

(b) vs5b kinderoffers (Jr 7:31; 19:5; 32:35)

(c) vs6 afgoderij op gladgeslepen stenen in wadi's (geen 'vrede': onaanvaardbaar voor God)

(d) vs7 afgodische ontucht op de bergen & heuvels

(e) vs8 afgoderij met huisgoden; ontucht

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:9-11a

Vs9 *mèlek* ‘koning’ (= toenmalige wereldheerser) óf Melech/Moloch = Kanaänitische afgod (Milkom, bijv. 2Kn 23:13): Israëls boden gaan tot hem, d.i. tot de diepte van de *Sje’ol*, hier: de ‘onderwereld’ van Js 14:9, de plaatsen waar de geestelijke machten zijn

Vs10v Israël putte er nieuwe kracht uit, begreep niet dat alleen de ware God hen zou kunnen zegenen (voor Hém hoefden zij niet bevreesd te zijn, voor de afgoden wél)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:11b-13

Vs11b Israëls God leek geen bedreiging, want Hij hield zich stil (vgl. 18:4) > vs12 op den duur blijkt Hij wel degelijk een bedreiging > Gods oordeel

Vs12 ‘gerechtigheid’ = hier: *zogenaamde* gerechtigheid

Vs13a jullie ‘godenverzameling’ zal jullie niet redden: ze worden door Gods stormwind weggerukt (40:6-8,24)

Vs13b prachtige belofte voor de getrouwen > Messiaanse rijk (vgl. Ps 2:12; 34:9; 37:9-11; Mt 5:5)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:14-16

Vs14 ‘de weg’: uit Babel? of algemener: vgl. 40:3v; 62:10 ‘de weg’ terug tot God; ‘struikelblokken’: zonden

Vs15 fraai contrast: de in de hemel hoog verheven God woont niet alleen dáár, maar ook bij de ‘lagen’ (= ver-ootmoedigden, Ps 51:19 het echte offer; Mt 5:3 ‘armen van geest’) om hen ‘op te heffen’

Vs16 toorn beperkt in tijd (54:7v; Ps 103:9; Mt 24:22), anders zou de getuchtigde geest van de mens bezwijken

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:17v

Vs17 uitwerking van vs16: ongerechtigheid (nl. hebzucht jegens de behoeftigen) van het volk > Gods kastijding (de 'verborgen' God), terwijl het volk doorging op zijn verkeerde weg

Deus absconditus ('verborgen God'): beproeving of toorn: Ps 10:11; 30:8; 55:2; 88:15 < > vergeving 51:11

Vs18 'genezing' & 'vertroosting' voor het verdrukte volk, *namelijk* (NBG) voor de treurenden ervan (vs15b)

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:19v

Vs19 ‘vrucht van de lippen’: vgl. Hb 13:15 (Hs 14:3) > door God bewerkte aanbidding

‘vrede vrede’: zo letterlijk in 26:3; vgl. 48:18; 53:5; 54:10

‘ver weg’: ver van Jeruzalem? ver van de Here God!?

Vgl. Ef 2:17 heidenen & Joden > ‘genezing’

Vs20 vrede & rust van de rechtvaardigen (uiterlijk [vrede-rijk] én innerlijk) < > onrust (onvoldaanheid) van de goddelozen

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018

Jesaja 57:21

Vs21 herhaling van 48:22

Vandaar ‘mijn’ indeling: Js 40-48, 49-57 & 58-66: Js 48 & 57 (precies 3 x 9 hoofdstukken): eindigen 2x met het-zelfde refrein

Vgl. ‘moderne’ indeling: Js 40-56:8 Deutero-Jesaja, 56:9–66:24 Trito-Jesaja

‘Vrede’ kernbegrip in Js (bijv. 9:5v; 26:3,12; 32:17v; 48:18; 52:7; 53:5; 54:10,13; 55:12; 57:19)

Einde 2e les

© Prof. Dr. Willem J. Ouweneel -
Stg Shalom Network.nl 2018